

Mostovi prijateljstva

Andrija DABOVIC, Split

»Sunčane zemlje i bijele noći«: Božo MILAČIĆ
»Stvarnost« Zagreb, 1976)

U izdanju zagrebačke »Stvarnosti« štampana je knjiga »Sunčane zemlje i bijele noći« autora Boža MILAČIĆ. Na dvije stotine i deset stranica izabranih tekstova, s više ilustracija, autor je prezentirao zemlje, zbijanja, običaje, tradiciju, te svakodnevni život običnih »malih« ljudi u njihovojoj borbi za bolji život, progresivna kretanja i htijenja kao i još mnogo toga što je u svojim zapisima u toj knjizi s putovanja od Islanda do Sahare istraživao.

Iako su svi ovi zapisi s putovaja bili već štampani između 1962. i 1973. godine u pojedinim zagrebačkim dnevnim listovima, »Vjesniku« i »Večernjem listu«, zatim objavljenim u emisijama Radio Zagreba, te u titogradskom književnom časopisu »Stvarnost« i u drugim nekim listovima i časopisima, sada su na jednom mjestu, u jednoj knjizi. Vrlo zapažene priloge o Norveškoj, Islandu, Grčkoj, Božu Milačiću, objavio je između 1965. i 1973. godine u posebnim emisijama Televizije Zagreb. No pojavom ove njegove knjige u javnosti, data je čitaocima sinteza, jedan cijelovit sadržaj i pregled radova, što autora Božu Milačića svrstava među izuzetne, zanimljive putopisce, prije svega u načinu njegova književna izraza i oblikovanja.

I kako je književnik Jure Kaštelan, u svom predgovoru ove knjige, među ostalim, istakao: »... On putuje u svojstvu novinara. Ali svemu što radi daje oznaku svoje posebnosti, vlastitu točku gledanja. Svi-jet gleda svojim očima. Njegove putopisne bilješke izmjuči iz okvira novinske reportaže i postaju književni ogledi i sadržajem i stilom, a posebno u poglavljiju »Sunčane zemlje«. Kaštelanovoj ocjeni ove knjige ne bi se imalo što više dodati, jer je on u nekoliko rečenica, snažno izrazio dubinu autorovih poniranja i zapažanja o čovjeku i njegovu postojanju. Milačić čovjeka osjeća u sebi samome i ispoljava ga kroz sebe, kroz svoje autentično, ljudsko nadahnute, veže ga za sebe i tumači svojom pisanom riječju neposredno, toplo, jednostavno, istinski snažno. Tako on gradi mostove prijateljstva među ljudima bez obzira na vjeru, rasu, granice, naciju, udaljenost i tako dalje »jer, toplo kuca svuda dobro srce čovjekovo i toplinom dišu domovi i mirišu na topu pogaču i tamo gdje je leda više nego ognja...« Tako B. Milačić, osjeća i tumači svoje viđenje s ljudima, prijateljima iz dalekih sjevernih i drugih zemalja. Zato jer želi naći, on i nalazi prijatelje i duboko suošće s njima. »...Našao sam prijatelja — piše B. Milačić u poglavljiju Sunčane zemlje« — Zove se Manuel Josè...«

I s toplinom i neposrednošću govori o tome dječaku, crnpuraste puti, jednom od onih mnogobrojnih čistača s Lisabonskih ulica, jednom od onih koji se bore za goli život. »... Manuel Josè mi je namignuo i iz sve snage nastavio prati pločnik, iako je već bio sasvim čist. Očito, u radnji drugoga posla za maloga šegrta nije bilo, a da ne bi stajao, morao je ponovo prati pločnik i ne razgovorati s prolaznicima...«

Svaka stranica ove knjige pobuđuje čitaoča i privlači njegovu pažnju kao što to biva u svakom živom kontaktu s ljudima koji se cijeli otkrivaju u svojoj neposrednosti, jasnoći, nekako kao poznati, a zanimljivi i novi. Tako u poglavljiju »Sunčane zemlje«, B. Milačić, među ostalim, piše o Gruziji, Napulju, Barceloni, Velenciji, Tunisu, Libiji, Grčkoj, Libanu i kroz »sitne« pojedinosti otkriva čitaocu vidike i prostore starih, historijskih kultura i novih stremljenja u zamuhi čovjekova stvaranja i neposredne borbe za napredak. Tu su se, na primjer, našli i naši radnici i

stručnjaci u želji da svojim znanjem i radom istinski pomognu prijateljima u njihovim nastojanjima »... Kad čovjek danas pogleda što je tu ostvareno — piše B. Milačić u »Susretu s ljepotom«, Libjom — i kako je učinjeno, kad se nađe s inžinjerima Ivanom Martinčićem i geodetom inžinjerom Jovanom Martinovićem, gotovo da i ne vjeruje kakav su pothvat ostvarili naši ljudi. Tamo gdje je bila pustinja, sve odsjećeno od grada bez ceste, bez prilaza, sada teče asfalt i objekt je u završnoj fazi. Tu se neprestano radiло na površini od 50 hektara, a trebalo je podići objekte i u zoni od 1020 hektara...«

U izuzetno teškim, pustinjskim, uvjetima života i rada, o čemu autor tako slikovito piše, naši su radni ljudi zajedno s domaćinima ne samo vrlo uspješno stvarali i stvorili nove krupne privredne objekte nego su istovremeno gradili i mostove prijateljstva i razumijevanja. Jer mnogo što zajedničko imaju radni ljudi širom svijeta i smisao je njihova postojanja zajednička borba za napredak, za pravednije ljudske odnose, za slobodu i život dostojan čovjeka.

U poglavljju »Moji Poljaci«, B. Milačić, više stranica posvećuje Poljskoj i Poljacima, ljepotama te zemlje, spomenicima kulture, a posebno ljudima i njihovu životu, običajima, izgradnjom i borbi u prošlom ratu. Poljaci su se herojski borili i umirali da bi konačno trijumfirali u slobodi. Riječ »moji Poljaci«, B. Milačić, doživljava kroz tešku historiju naših ljudi, svoga naroda, koji se herojski borio, silno žrtvovao i izborio za svoju slobodu. Tu leže, u toj zajedničkoj borbi protiv fašizma, duboki korjeni zajedništva u patnji, uspjehu i pobedi, kao i u otvorenjima novih velikih dostignuća u svim domenima života. Simpatije B. Milačić prema Poljacima izviru iz dubina osjećanja i topline srca što najčešće povezuje ljudе i narode, i podiže temelje mostovima prijateljstva.

U svom tekstu, »Varšavo, doviđenja!« — autor, među ostalim, kaže »...Na ruševinama Varšave sanjao je Hitler da podigne spomenik svojoj pobedi, a od mramora koji je dovezen podignut je spomenik žrtvama varšavskog geta...«

Autor ističe da je doživio i Varšavu i Poljsku »koja vri, koja naporno traži svoj put u socijalizam«, pa se raduje svakom uspjehu koji postiže radni ljudi

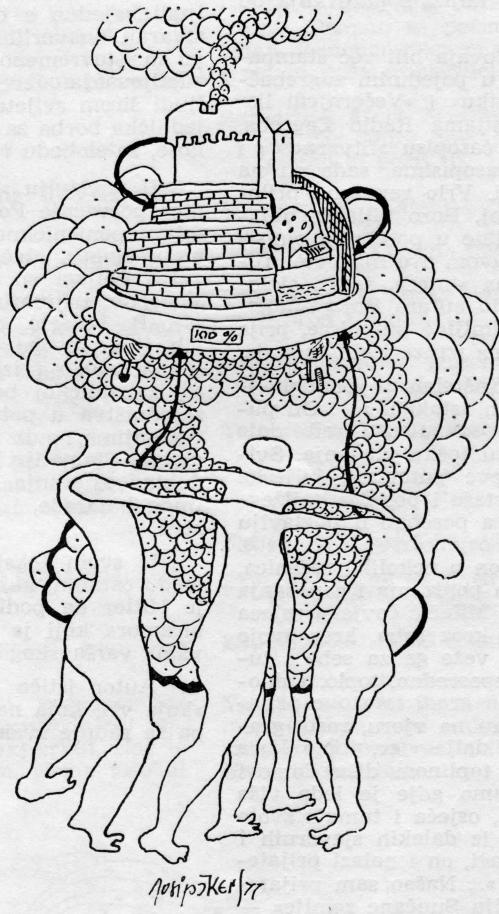

Poljske, a tih uspjeha nije malo. Oni su opipljivi, značajni, veliki, kao što je velik i taj narod. Srdačni su razgovori i susreti s Poljacima, a našem čovjeku svuda su vrata širom otvorena. »... Ali znam dobro da mi je ime moje zemlje otvaralo u Poljskoj sva vrata.«

U poglavljiju »Sjeverni prijatelji« B. Milačić piše o Islandu, otoku leda i ognja, ljudima, običajima, načinu života i rada te neobične zemlje, da bi u »Dnevniku iz Norveške« oživio i sjećanja na gospodu *Kristen Svinang, Johanesen*, poznatu imenom *Mama Karsjok*, koja je u užasima prošloga rata nesebično i hrabro pomagala našim partizanima, internircima, u Norveškoj. Sjećanja na tu izuzetno humanu ženu ostala

drugog svjetskog rata. Bez onoga u što ti vjerujes: da treba pomoći ljudima i da treba vjerovati u ljude, bez te vjere ljudski život ni bilo koje materijalno dobro ne bi imalo smisla ni vrijednosti. Tebe će dugo pamtitи jugoslavenski narodi kao i sve twoje sunarodnjake koji su učvrstili prijateljstvo između Narveške i Jugoslavije.

Knjiga »Sunčane zemlje i bijele noći«, završava se »Zapisom o Zagrebu«. U svome »Zapisu o Zagrebu«, B. Milačić, s ljubavlju i simpatijama ističe kako je i koliko osjetio taj grad radnika, daka, studenata, umjetnika. I tako on, među ostalim, piše: »... Ruke Zagreba su meke. Tople su. Prijateljske. Tko ih iskreno

su da trajno žive u srcima svih naših ljudi kojima je ona pomagala u najtežim časovima kao i u srcima svih naših ljudi koji su čuli za njene podvige. Zato kao i mnogi Norvežani, naši istinski prijatelji, suborci s dalekoga sjevera, tako je i Mama Karsjok, u najtežim trenucima prošloga rata, gradila i sagradila nerazrušiv most prijateljstva s našim narodima. A nema ljepšeg spomenika od tako sagrađenoga mosta koji nas trajno povezuje i spaja preko svih prohujalih provalija.

U svom tekstu, B. Milačić, je na jednom mjestu zabilježio i riječi Stane Tomaševići, jugoslavenskog ambasadora u Norveškoj »... Draga Majko Kristen, velika i nezaboravna hvala za sve ono što si uradila za moje zemljake Jugoslavene u najstrašnijim danima

dohvati i koga iskreno prime taj brzo stiže do srca. Zato se ne začudite ako vam netko, tko je inače rođen u sasvim drugom kraju naše zemlje, nakon nekoliko godina provedenih u Zagrebu iskreno kaže: to je moj grad...«

I nema više autora ove knjige. Nema više Boža Milačića; njegovo toplo, ljudsko srce, prestalo je kucati jednoga klobnoga dana 12. rujna 1974. godine dok je bio u naponu stvaralačke snage i zanosa. No ostala su njegova djela da kao čvrsti mostovi spajaju sadašnje i buduće, one koji su bili s onima koji će tek biti. Jer kako je zapisaо Jure Kaštelan u povodu ove zadnje knjige »... Zemlja je zaista zajednički zavičaj ljudi. Otkrivajući svijet, čovjek otkriva sebe u svijetu i svijet u sebi.«